

Mellékletek:

A „Gyémántok” című tévéfilm néhány jelenetének dabasi felvétele

A Tisztelt Értéktár Bizottság már számos film települési forgatását tárgyalta az értékek megőrzésének határozott céljával és szándékával. Az eddigi javaslatok részben a helyi emlékezet fennmaradt motívumain, részben pedig sajtókutatáson alapultak. Az 1976-ban készült „Gyémántok” című tévéfilm esetében merőben más a helyzet, ugyanis a Dabason rögzített néhány részlet forgatását nem őrizte meg a helyi emlékezet és a korabeli sajtó érdeklődését sem keltette fel, mert a fő helyszín a Debreceni Református Kollégium volt. Továbbá azt a tényt is rögzíteni kell, hogy Várkonyi Zoltán ugyancsak ebben az évben készítette a „Fekete gyémántok” című Jókai filmet, melyről rendszeresen beszámoltak a lapok, azaz nagyobb, folyamatosabb figyelmet kapott. Így a „Gyémántok” című tévéfilm részleteinek dabasi forgatásáról voltaképpen az alkotás filmkockái tanúskodnak, a helyszín jellegzetes ismérvei alapján.

A 95 perces történelmi dráma Mocsár Gábor (1921-1988) 1972-ben kiadott Gyémántper című dokumentum-regényéből készült. A tévéfilm a szabadságharc nehéz periódusában játszódik: az Országgyűlés a hadihelyzet alakulása miatt Pestről kényszerűen Debrecenbe költözik, ahol megszületik a Függetlenségi Nyilatkozat. Ebben a történelmi időszakban követi nyomon az eltűnt Zichy-gyémántok sorsát az alkotás, melynek főszereplői Mensáros László (Kossuth Lajos), Lukács Sándor (Madarász László) és Tordy Géza (Görgey Artúr), de a korszak számos kiváló színésze föltűnik a Hajdúfy Miklós (1932-2021) rendezte történelmi tablóban. A rendező már egy évvel a forgatások kezdete előtt alapelvként fogalmazta meg:

„Külsőségekben is, apró részletekig kínosan törekszem a történelmi hitelességre. Ha például a filmszerűség látványosabb megoldást kívánna — ez legnagyobb gondjaim egyike —, akkor is a kevésbé látványos, de hiteles megoldást választom. Most a technikai forgatókönyv írásának stádiumában éppen ismét a magyar szabadságharc egyik kevésbé ismert eseménysorával foglalkozom. Szabó György művéből Gyémántok címen készíték filmet három vezéregyéniségről. Kettő közülük nagyon, egy alig ismert: Kossuth, Görgey és Madarász László „a magyar Robespierre”, a flamingók vezére, a szélsőséges forradalmi elvek képviselője. Ismét új nézőpontból láthatják majd az ismert eseményeket.”

A film stáblistája:

Rendező: Hajdúfy Miklós

Író: Mocsár Gábor

Forgatókönyvíró: Szabó György

Operatőr: Czabarka György

Zene: Hidas Frigyes

Szereposztás:

Mensáros László   Kossuth Lajos

Lukács Sándor   Madarász László

Tordy Géza   Görgey Arthur

Bánffy György

Benkő Gyula

Juhász Jácint

Kenderesi Tibor
Kránitz Lajos
Oszter Sándor
Végvári Tamás
További szereplők
Molnár Piroska
Csomós Mari
Deák B. Ferenc
Kristóf Tibor
Szokolay Ottó
Gyóry Emil
Kiss István
Holl István
Meszléry Judit
Szoboszlai Sándor
Zách János

A premierre 1976. december 10-én került sor a Magyar Televízió péntek esti műsorában. Az alkotás 1977-ben szerepelt a Veszprémi Tévétalálkozó programjában, de nem került a díjazottak közé.

A dabasi felvételek (3 jelenet: 8:18-8:45; 56:48-57:04; 58:00 – 58:51) az úri kaszinó sajátos hangulatú udvarán készültek. A helyszín a filmben Görgey Artúr főhadiszállásaként funkcionál. Itt rögzítették írásban Zichy Ödön gróf kivégzését, majd ugyancsak itt zajlott le Görgey és Dembinszky csörtéje. Ennek következményeként itt fogadja a tábornok a kocsibejárón látványosan négyesfogattal érkező Kossuth Lajost és az oszlopsorral övezett tornácon kezdődik a történelmi súlyú egyeztetésük. A filmkockákon a főbb szereplők közül Tordy Géza és Mensáros László látható, azaz a színész kiválóságok többsége nem vett részt az itteni forgatáson.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc a magyar szabadságvágy legszebb példája, eseményeit sokszor, sokféle művészi formában feldolgozták már. Filmalkotások is tanúsítják ezt, melyek sorába jól illik Hajdufy Miklós történelmi drámája. Megidézi a szereplőket – a szabadságharc vezetőit –, feleleveníti az eseményeket. Maga a gyémántügy csak vezérfonala az alkotásnak: erre a szála fűzik fel a szabadságharc híres vagy kevésbé ismert epizódjait. Érdekes számon tartanunk, hogy a forgatási helyszínek között a dabasi úri kaszinó is szerepelt. Az esemény érdekes és fontos adaléka településünk helytörténetének, mely gazdagítja értéktárunk kulturális örökség kategóriáját.

Bibliográfia

- Mocsár Gábor: Gyémántper: regény. Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1972. 507 p.
Bor Ambrus: Perrendi vizsgálat – Mocsár Gábor: Gyémántper. Magyar Nemzet, 1973. február 11. p. 13.
K. I.: Mocsár Gábor: Gyémántper. Tiszatáj, 1973/3. pp. 95-97.
Kelemen János: Politikai erkölcsdráma. Élet és Irodalom, 1973. április 14. p. 10.
Bakó Endre: Mocsár Gábor: Gyémántper. Alföld, 1973/9. pp. 66-68.

Kulin Ferenc: Mocsár Gábor: Gyémántper. Kortárs, 1973/10. pp. 1691-1692.
Torday Alíz: Min dolgozik? Hajdufy Miklós. Film Színház Muzsika, 1975. január 4. p. 27.
Délmagyarország: Készülő tévéjátékok. 1975. június 26. p. 6.
Pest Megyei Hírlap: Készülő tévéjátékok. 1975. június 27. p. 7.
Déli Hírlap: A Zichy-féle gyémántok. 1975. július 31. p. 2.
N. J.: Emberi gyémántok. Film Színház Muzsika, 1975. augusztus 30. pp. 27-28.
Sz. G.: Egy történész-rendező. Új Tükör, 1976. november 30. pp. 32-33.
Szabad Föld: A képernyőre kerül. 1976. december 5. p. 22.
(barabás): Tv-notesz. 1976. december 11. p. 2.
-rév-: Gyémántok. Népszava, 1976. december 14. p. 5.
(horpácsi): Gyémántok. Déli Hírlap, 1976. december 15. p. 2.
Lőcsei Gabriella: Gyémántok. Magyar Nemzet. 1976. december 15. p. 4.
V. M.: Gyémántok. Szolnok Megyei Néplap, 1976. december 15. p. 5.
Bata Imre: Történelemben gondolkodva. Népszabadság, 1976. december 19. p. 9.
Hajdufy Miklós: Tizennégy vértanú és a többiek. Magyar Nemzet, 2001. augusztus 3. p. 15.
Wikipédia szócikkek: Görgei Artúr, Hajdufy Miklós, Kossuth Lajos, Lukács Sándor (színművész), Madarász László (politikus), Mensáros László, Mocsár Gábor, Tordy Géza, Zichy Ödön (1809-1848).
<https://videa.hu/videoek/emberek-vlogok/gyemantok-1976.mkv-emberek-vlogok-EvTudXLoaXcv0mQL>

Összeállította: Valentyik Ferenc